

Urbaanihuuhkajat eivät ole ruotsalaishavaintojen mukaan kovin herkkiä hylkäämään pesää, vaikka emo joutuisi pakenemaan muilta. Kuva © Alar Broberg

Huuhkajanpönttö Keskustorille

Otsikko on hieman liioitteleva, mutta vain hieman. Helsingistä, Ruotsista ja Saksasta kuuluu kummia huuhkajien kaupunkipesimisestä.

Raimo Seppälä

Oma kiinnostukseni huuhkajaa kohtaan heräsi 1970-luvun lopulla, kun toimin maastoapulaisena Pirkanmaan pöllötutkimuksen grand old manille, Martti Lagerströmille. Yhteistyömme jatkui pitkälle 1980-luvulle ja asetuttuani pääkaupunkiseudulle Marra antoi hyviä vinkkejä selvitellessäni Nurmijärven huuhkajareviirejä ja nyt Helsingin huuhkajia.

Helsingin kaupunki-huuhkajat 2005-2006

Helsingin keskusta-alueelta alkoi yllättäen kertyä havaintoja huutelevista huuhkajista tammikuusta 2005 alkaen. Huu-

teluhavaintoja eri puolilta keskustaa kertyi kevättalven kuluessa n. 100 ja analyysini (Tringa 2/2005) perusteella reviirejä oli viisi. Kolmella paikalla havaittiin koiraan seurassa myös naaras ja yksi pesintä varmistettiin.

Huutelupaikat olivat yleensä rakennustyömaiden nostokurkia, kirkontorneja tai kerrostalojen TV-antenneja. Huutelijat olivat ydinkeskustassa tai muutaman kilometrin päässä siitä, eivät sen sijaan kaupungin laita-alueilla.

Ruotsissa huuhkaja on pesinyt mm. kivenmurskaamon soranlajittelukoneeseen. Kuva © Alar Broberg

Huuhkajakoiraan huutoasento osoittautui olevan usein vähemmän majesteettillinen kuin olettaisi: huutaessaan se työnsi päänsä eteenpäin peukaloismaisessa asennossa pyrstö pystyssä kurkun valkeat höyhenet loistaen. Ilmeisesti tämä asento kuvasi suurta kiihkoa, sillä huuhkaja huutaa usein myös pystyssä istuen.

Ainoa pesä löytyi Helsingin edustalla olevalta sotilassaarelta, jonne siviileillä ei ole pääsyä. Pesässä oli löydettyä kolme noin kolmen viikon ikäistä poikasta. Pääsin käymään pesäpaikalla kesällä 2006 joidenkin muiden harrastajien kanssa ja saatoimme vain varmistaa, että kyseessä oli tyyppillinen edelliskesäinen huuhkajan poikaspesän pohja. Saari on sotilastoiminnasta huolimatta lintujen kannalta erittäin rauhallinen ja erämainen. Pesäpaikalta on etäisyyttä Eduskuntatalolle 5,5 km.

Kevätalvella 2006 huuteluhavainnot kertyi vähemmän, mutta kuitenkin samoilta alueilta kuin 2005. Myös syksyllä 2005 tehtiin muutama huuteluhavainnot. On vaikea arvioida, ovatko Helsingin huuhkajat vähentyneet edellisvuodesta vai onko kyseessä luonnollinen huutehinnon laimentuminen elinikäisen parisuhteen jo muodostuttua. Luotettavan arvion tekemiseksi tarvitaan lisähavainnot etenkin pesistä ja niitä yritän hankkia huuhkajanpöntöillä.

Huuhkajan urbanisoitumisen ensimmäinen vaihe oli kaatopaikkojen asuttaminen. Martti Lagerström huuhkajan pesällä. Kuva © Antti Haapala.

Ruotsin ja Saksan tilanne

Ryhdyttyäni selvittämään Helsingin huuhkajatilannetta olin yhteydessä ruotsalaisiin huuhkajaharrastajiin ja kuulin, että Tukholman alueelta on yksittäisiä pesälöytöjä jo noin kymmenen vuoden takaa. Lisäksi naapurimaan muissakin suurissa kaupungeissa on ollut huuhkaja-asutusta viime vuosina. Ruotsista on myös pesähavainnot muilta urbaaneilta biotoopeilta, kuten kiven-

louhimoiden työkoneteista.

Myös Saksasta on pesimishavainnot kaupungeista ja muilta urbaaneilta alueilta (Die Falke 1/2006). Esimerkiksi Hampurissa huuhkaja on pesinyt hautakiven juurella. Tosin sikäläiset sukuhaudat saatavat olla hieman toisenkokoisia pytinkejä kuin meikäläiset hautapaadet.

Huuhkaja ei luonnollistakaan tiedä, asuuko se Suomessa, Ruotsissa vai Saksassa. Syy siihen, että huuhkaja alkaa asuttaa kaupunkia, on varmasti yleismaailmallinen. Syitä voi vain arvailla. Kaupunkien tarjoama ympärivuotinen runsas ja helppo ravinto puluineen, rotineen, variksineen, naakkoineen, rusakkoineen ja lokkeineen on varmasti tärkein syy.

Olisiko huuhkaja pohjimmitaan myös rohkea lintu pesäpaikan valinnassa, jos petoviha ei olisi aikanaan jättänyt henkiin vain kaikkein varovaisimpia yksilöitä? Petoviha päättyi Suomessa laajemmasta määrin ehkä 20-30 vuotta sitten (yksittäistapauksia tuosta jälkeensä jääneisyydestä ilmenee tosin vieläkin), joten pitkäaikaisesti edullisimmat ominaisuudet pääsisivät taas pintaan. Johdaako kaatopaikkojen tarjoaman helpon rottaravinnon päättyminen kaatopaikkojen sulkemisen tai jätekäsittelyn muuttumisen vuoksi nuorten huuhkajien hakeutumiseen toisenlaisen helpon ravinnon äärelle? Arvailua voi jatkaa.

Huuhkajasta näyttää olevan tulossa kaupunkilintu. Muuttohaukkahan on jo sellainen maailmalla. Kuva © Olavi Kalkko.

Huuhkajanpöntöt

Kaikki huuhkajaharrastajat tietävät, että pesän etsiminen on usein monien päivien raadannan tulos eikä ehkä siltikään löydy. Perinteisesti on kunnostettu joi-takin reviiirin oivallisia pesäpaikkoja erityisen mieluisiksi huuhkajalle ja toivot-tu, että huuhkaja olisi samaa mieltä ja ryhtyisi pesimään niissä säästäen har-rastajien hikeä.

Ruotsalaiset harrastajat ovat men-neet askeleen pidemmälle. He ovat teh-neet erityisiä ”huuhkajanpönttöjä” ja saaneet niihin hyvin huuhkajia pesi-mään.

Ajatus tuntuikin nyt varsin luonnolli-selta: kun kerran huuhkajat tietenk in hy-väksyvät risujen avulla suojaiseksi tehdyn pesäpaikan, sahalla lentoreitiltään paran-netun kalliohyllyn tai lapiolla paksuksi ja pehmeäksi muovatus haudonta-alustan, niin miksipä ei myös laatikkoa, jossa on:

HUUKKAIJANPÖNTTÖ

- Etuseinä pois esteettömän näkyvyyden ja lentoreitin takaamiseksi.
- Matala etulevy hautovan emon näkymättömäksi painautumista varten.
- Katto sateensuojaksi.
- Syvyyttä sen verran, että auringon-paahteella poikaset pääsevät varjoon.
- Pohjalla soraa tai vanha muurahaispesä pesäkuopan helpoksi muotoilemiseksi.

Siirtykö huuhkaja metsän siimeksestä kau-punkiin? Koska alkaa huhuilu kuulua Tam-pereen keskustassa? Kuva © Olavi Kalkko.

Sadevesien poisvirtaamisen vuoksi laatikossa on hyvä olla pieni sokkeli, jol-la laatikko on irti maasta. Ainakin Hel-singissä kannattaa seinien ja katon vä-liin jättää selvä rako, jotta kovalla tuulel-la ilma pääsee purkautumaan sieltä pois eikä heittele laatikkoa. Huuhkajan istu-mista ajatellen voisi katolle ehkä vielä naulata kapean poikkipuun.

Milloin Tampereelle?

On tietenkin mahdotonta ennustaa, mil-loin Tampereelle asettuu asumaan kau-punkihuuhkajia, josko koskaan. Ruot-sin kehitys kuitenkin viittaa siihen, että se on vain ajan kysymys. Helsingissä-hän niitä jo on.

Sitten, jos huhuilu Keskustorilla tai muualla keskustan tuntumassa alkaa, huuhkajanpöntöt ovat oiva apu. Pesän etsiminen kaupungin katoilta on käy-tännössä mahdotonta. Tosin Tukhol-man keskustassa onnistuttiin varmis-tamaan huuhkajan pesintä syyskuussa 2006 siten, että kuultiin kerjäävä nuori lintu.

Pesinnät olisi hyvä ohjata sellaisiin paikkoihin, joissa yhtäältä huuhkajan on rauhallista asustella ja toisaalta ikä-vää kohtaamista tietämättömän ohi-kulkijan ja poikasiaan aggressiivisesti puolustavan emon välillä ei pääse ta-pautumaan. Tämän pitäisi onnistua huuhkajanpönttöjä sopivasti sijoitta-malla.

Aika näyttää, syntykö Suomen kau-punkeihin pysyvää kaupunkihuuhkaja-kantaa. Maran sanoja lainatakseni erä-maiden lintuna pidetty huuhkaja on jo tähän mennessä osoittanut niin yllättä-viä käännteitä ryhtymällä kaatopaikkojen asukiksi ja pesimällä Pirkanmaallakin ki-venlouhimilla ja tietyömailla jatkuvasta paukkeesta ja jyskeestä välittämättä, että kaupunkihavaintoihin tulee suh-tautua ilman ennakoasenteita – kuten ylipäättään kaikkiin havaintoihin.

Muuttohaukkojen pesintä maailman katedraaleissa ja pilvenpiirtäjissähän on jo yleisesti tunnettua.

Huuhkajanpöntöt ovat toimineet Ruotsissa hyvin. Kuva © Alar Broberg.

